

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2011

του Δημήτρη Μάρδα
Αν. καθηγητή του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του ΑΠΘ
www.mardas.gr

1. Εισαγωγή

Η ελληνική κοινωνία διακρίνεται από ένα ιδιότυπο **ευδαιμονισμό**, μια τάση την ευθύνη της οποίας φέρουν όχι μόνο οι εκάστοτε κυβερνήσεις αλλά όλη η Βουλή ή ορθότερα ο πολιτικός κόσμος στο σύνολο του. Ο ευδαιμονισμός αυτός, που οδηγεί σε εύκολες λύσεις σ' ό,τι αφορά την οικονομική πολιτική, αντανακλάται: **στο έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, στο χρέος και στο έλλειμμα του εμπορικού μας ισοζυγίου.**

Αντιπροσωπευτικές **εύκολες λύσεις** που μειώνουν λόγω χάρη την ανεργία, δίνονται από τα ακόλουθα παραδείγματα: Έχουμε δει ποτέ στη Βουλή βουλευτές να εγείρονται αγανακτισμένοι και να αντιδρούν στις όποιες πολιτικές οδηγούσαν σε μια **αδικαιολόγητη διόγκωση των εργαζομένων** στο Δημόσιο ή τις ΔΕΚΟ; Το πρόβλημα των κομμάτων ήταν η 'εδώ και τώρα' αύξηση της 'ποσόστωσης' των διορισμένων ή συμβασιούχων στο Δημόσιο, που αναλογεί στη δύναμη τους και όχι η εκλογίκευση της αγοράς εργασίας στο Δημόσιο εν γένει.

Δεύτερο παράδειγμα. Όλοι θυμόμαστε αντιδράσεις πολιτών...οργίλων Νομαρχών και άλλων παραγόντων της δημόσιας ζωής σε βάρος μιας παραγωγικής επένδυσης, η οποία μολύνει ή δήθεν μολύνει το περιβάλλον. Είδαμε ποτέ αντιδράσεις Νομαρχών ή άλλων σχετικών μεγαλοπαραγόντων της πολιτικής ζωής σε βάρος μιας εύκολης πανάκριβης επένδυσης με σκοπό το κτίσιμο ενός **πολυτελέστατου μπουζουχτίδικου**, που ηχορυπαίνει μια ολόκληρη περιοχή διώχνοντας παράλληλα ένα μεγάλο αριθμό τουριστών;

Στην αιχμή λοιπόν του δόρατος αυτής της τάσης του ευδαιμονισμού βρίσκεται ένα σύνολο μέτρων πολιτικής που εξακολουθούν να ευνοούν τις εύκολες επενδύσεις σε μη εμπορεύσιμα (**μη εξαγώγιμα**) αγαθά, (διασκέδαση, βίλες, κατοικίες, δρόμους κ.λπ) προτάσσοντας από την άλλη διάφορα **εμπόδια εισόδου** στις παραγωγικές επενδύσεις σε εξαγώγιμα αγαθά και υπηρεσίες, ικανές να μειώσουν και τα δύο παραπάνω ελλείμματα. Το πολυσυζητημένο fast track (ή ορθότερα slow track έτσι όπως εξελίσσεται) είναι ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα.

Εφόσον η κουλτούρα αυτή, ως κυρίαρχη, εξακολουθεί να επιβιώνει, τα μέτρα διαχειριστικού χαρακτήρα των προϋπολογισμών θα σηκώνουν το βάρος της εκλογίκευσης του δυσθεόρατου χρέους μας.

2. Στοιχεία του νέου προϋπολογισμού

Το έλλειμμα του προϋπολογισμού της χώρας, κατά το μνημειώδες έτος 2009, από 5.2 δις ευρώ (αρχικές εκτιμήσεις του Νοεμβρίου του 2008) έφθασε τα 36.1 δις ευρώ (τελικά στοιχεία του Νοεμβρίου του 2010). Η μείωση του ελλείμματος κατά το 2010 στο ποσό των 21.9 δις ευρώ δεν αποτελεί μια ευκαταφρόνητη προσπάθεια. Η περαιτέρω όμως μείωση σε 16.8 δις για το 2011 θέτει εύλογα ερωτήματα για το όλο εγχείρημα, καθώς τα 'διαχειριστικά μαξιλάρια' της ελληνικής οικονομίας εξαντλούνται.

Η ποσοστιαία λοιπόν μείωση του ελλείμματος από το 15.4% του ΑΕΠ κατά το 2009 στο 7.6% το 2011 αν και εντυπωσιακή, δεν είναι επαρκής καθώς το χρέος μας διογκώνεται. Η προσπάθεια συνεχίζεται με αμείωτη ένταση αλλά με άλλα εργαλεία.

Η ύφεση συνεχίζεται, οπότε το ΑΕΠ από 231.8 δις ευρώ το 2010 θα μειωθεί στο 228.4 δις ευρώ το 2011, θέτοντας εύλογα ερωτήματα για την αύξηση των εσόδων. Η εκτιμώμενη αυτή αύξηση των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού από τα 54.3 δις ευρώ για το 2010, σε 59.3 δις για το 2011, σε καθεστώς ύφεσης, θέτει πολλά ερωτήματα για το κατά πόσο ο τόσο αισιόδοξος στόχος είναι εφικτός. Το ίδιο ισχύει και για τη προβλεπόμενη καθαρή αύξηση κατά 400 εκατομμύρια ευρώ περίπου από το ΦΠΑ, ποσό που θα καλύψει σε τελική ανάλυση, μέσω του επιδόματος θέρμανσης, το κενό που αφήνει η αύξηση της τιμής του πετρελαίου θέρμανσης σε αυτό της κίνησης.

Ως προς τους υπόλοιπους στόχους εσόδων, κάποιοι προβληματίζονται. Τέτοιοι είναι: Η είσπραξη 1 δις από έκτακτη εισφορά των κερδοφόρων επιχειρήσεων, τα 600 εκατ. ευρώ από ημιυπαίθριους, τα 500 εκατ. ευρώ από αυθαίρετα και τα 270 εκατ. ευρώ από την προσαρμογή στις αντικειμενικές αξίες. Η οικοδομή όμως αποτελεί ένα κύριο αναπτυξιακό πόλο, όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά για όλο τον κόσμο. **Μήπως θα ήταν σκόπιμο να μειωθούν οι αντικειμενικές αξίες;**

Ως προς τα αυθαίρετα, αυθαίρετο θεωρείται ένα σπιτάκι μιας φτωχής οικογένειας σε ένα χωριό στα Άγραφα, αυθαίρετο θεωρείται επίσης και μια βίλα σε ένα καμένο δάσος της Αττικής. Είναι τουλάχιστον άδικο να έχουν τα δυο αυτά κτίσματα την ίδια μεταχείριση.

Ο ρυθμός αύξησης του χρέους μειώνεται, αλλά η αύξηση από το 330.4 δις (το 2010) στο 348.5 δις (το 2011) πιέζει τα spreads των ελληνικών ομολόγων. **Σημειώνεται ότι από 2011-2015 η χώρα οφείλει να επιστρέψει στις αγορές 250 δις ευρώ. Επίσης, η πληρωμή των τόκων στραγγίζουν τους περιορισμένους πόρους του προϋπολογισμού, λόγω της αύξησης τους από 13.2 δις ευρώ (το 2010) σε 15.9 ευρώ (το 2011).**

Τέλος, η ανεργία εκτινάσσεται από το 12.1% του ενεργού πληθυσμού το 2010, στο 14.8% το 2011. Σημειώνεται όμως ότι φέτος λήγουν πολλά επιδόματα ανεργίας μετά τη δωδεκάμηνη ισχύ τους.

Παρά την σημειούμενη αύξηση των εισροών από την ΕΕ με αποδέκτη το πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων, το τελευταίο τελικά προβλέπει τις ίδιες δαπάνες με πέρυσι δηλαδή 8.5 δις. ευρώ. **Η κυβέρνηση δε φαίνεται ακόμη πρόθυμη να παζαρέψει με τους υπόλοιπους εταίρους το 100% της χρηματοδότησης των έργων ΕΣΠΑ, έστω για μια χρονιά, κάτι που είχε επιτευχθεί σε θεσμικό επίπεδο το 2008 (Απόφαση άτυπης Συνόδου Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας του 2008).** Υπενθυμίζεται ότι κατά παρέκκλιση των ισχυουσών κανόνων, τότε είχε συμφωνηθεί –όχι μόνο για την Ελλάδα– με την Επιτροπή η χρηματοδότηση των προβλεπομένων δράσεων του ΕΣΠΑ κατά 100% από την ΕΕ από το 2008-10. Η χωρίς λοιπόν εθνική συμμετοχή σε επενδυτικές δαπάνες αποτελεί ένα μοναδικό εργαλείο, που δεν το είχαν άλλες χώρες εκτός ΕΕ, που οδηγήθηκαν είτε μέσω ΔΝΤ είτε από μόνες τους σε μια πολιτική περιστολής των δημοσίων δαπανών. Αν δεν ενεργοποιηθεί το αναπτυξιακό αυτό σκέλος άμεσα, ελλοχεύουν κίνδυνοι ικανοί να ‘τινάξουν στο αέρα’ τα μέτρα του πυλώνα της διαχείρισης.

Τα εναπομείναντα ‘διαχειριστικά μαξιλάρια’ της ελληνικής οικονομίας είναι οι ΔΕΚΟ, οι σπατάλες στο χώρο της αυτοδιοίκησης και οι προμήθειες του Υπουργείου Υγείας.

2.1 ΔΕΚΟ

Η εξοικονόμηση των 800 εκατομμυρίων στις ΔΕΚΟ, που θα οδηγήσει σε μείωση των αποδοχών των υπαλλήλων κατά 24.2% αν και δυνατή, θα αγγίξει τον σκληρό πυρήνα των κομματικών στρατών όχι μόνο της κυβέρνησης αλλά όλων των κομμάτων του Κοινοβουλίου. Οι ανακατατάξεις στις ΔΕΚΟ θα οδηγήσουν εκτός των εν λόγω επιχειρήσεων 10.000 συμβασιούχους.

Η κατάρρευση των ΔΕΚΟ σκιαγραφείται ενδεικτικά στα ακόλουθα παραδείγματα που αφορούν δυο εξαιτίες. Η πρώτη από το 1998-2003 και η δεύτερη από το 2004-2009. Αναλυτικότερα: Τα ελλείμματα του ΟΣΕ από το 1998 έως 2003, γύρω στα 400 εκατ. ευρώ κάθε έτος εκτινάχθηκαν από το 2004 έως το 2009, από το 576 εκατ. Ευρώ, στα 890 με ανώτατη την ‘κορυφή’ του 2008 στα 1 δις ευρώ. Ο ΟΑΣΑ κατά τις ίδιες περιόδους, από πλεόνασμα ή μηδενικό έλλειμμα που άγγιξε όμως τα 2.2 δις το 2003, είδε να εκτινάσσεται το έλλειμμά του στα 4.6 εκτ. ευρώ το 2004 για να φθάσει τα 9.9 εκατ. ευρώ το 2009. Τέλος ως προς τον ΗΣΑΠ από ετήσιο έλλειμμα κάτω των 30 εκατ. ευρώ, κατά την πρώτη εξαετία, (με εξαίρεση το 2001 που ‘τσίμπησε’ τα 51 εκατ. Ευρώ), το νέο έλλειμμα κυμάνθηκε μετά το 2004 σε ποσά άνω των 70 εκατ ευρώ ανά έτος για να αγγίξει τα 80 δις το 2009.

2.2 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Το πάρτυ της σπατάλης και της τσαπατσουλιάς καλά κρατεί. Παραμονές του προϋπολογισμού του 2011 (τον Οκτώβριο του 2010), πολλοί Δήμοι έστειλαν ‘ραβασάκια’ για τον...τελικό προϋπολογισμό των δαπανών τους για το έτος 2010!. Χαρακτηριστικό παράδειγμα κακοδιαχείρισης σκιαγραφείται επίσης από την πρόσφατη παραπομπή της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, λόγω της τρομακτικής υπέρβασης των προϋπολογισμών συμβάσεων 1.7 εκατ. ευρώ, κατά 100%, 200% και 300% σε έξι δήμους της Μακεδονίας, για έργα σχετικά με το κτηματολόγιο. Εδώ αποδεικνύεται η όχι ιδιαίτερα χρηστή διαχείριση των κοινοτικών πόρων και η ανεξέλεγκτη πληρωμή των αναδόχων από εθνικούς πόρους που συμπληρώνουν τους κοινοτικούς. (βλ. [www. Euroopa.eu/rapid](http://www.Euroopa.eu/rapid), Δελτία τύπου της 30/9/2010). Που βρήκαν οι εν λόγω δήμαρχοι τόσα χρήματα όταν ο προϋπολογισμός τους προβλέπει άλλους πολύ κατώτερους; Επί πλέον, ως προς το θεσμικό επίπεδο, τι έκανε ο ελεγκτικός μηχανισμός των Περιφερειάρχων στο θέμα αυτό;

Τα ανωτέρω, ως υποσύνολο πολλών άλλων παρόμοιων εξελίξεων, δικαιολογούν εμμέσως πλην σαφώς την βουτιά της Ελλάδας στην 79^η θέση (από την 71^η το 2009) στη σκάλα της διαφθοράς. Στη θέση αυτή προστίθεται και μια άλλη ‘πρωτιά’ μας: Στο επιχειρείν –που σχετίζεται και με το κατά πόσο είμαστε φιλόξενη χώρα απέναντι στους επενδυτές– βρισκόμαστε στην 109 η θέση σε σύνολο 183 χωρών, όταν λιμάζουν αιτήσεις για επενδύσεις της τάξης των 7.8 δις ευρώ για τουρισμό σε σύνολο 22.7 δις ευρώ.

Οι αιτήσεις αυτές περιμένουν από το 2009 το νόμο για τη ταχεία έγκριση της αίτησης των στρατηγικών επενδύσεων το γνωστό fast track. Εκεί όμως διαπιστώνεται σε πολλά του σημεία, ότι ο εν λόγω νόμος εισάγει ένα fast track αλά ελληνικά, που θα λειτουργήσει ως τροχοπέδη αντί ως κίνητρο, εισάγοντας σε συγκεκριμένες κατηγορίες επενδυτών **αναγκαστικές επενδύσεις** εκ μέρους τους 2 εκατ. ευρώ ανά έτος υπέρ του περιβάλλοντος και της τεχνολογίας. **Τέτοιας μορφής εμπόδια εισόδου απομακρύνουν εδώ και χρόνια παραγωγικές επενδύσεις στη χώρα, που θα μπορούσαν να παράγουν εξαγωγίμα (εμπορεύσιμα) αγαθά και υπηρεσίες. Εδώ θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι εντοπίζεται η κύρια αιτία της κρίσης στην**

Ελλάδα. Η στροφή προς ξένες επενδύσεις που δεν παράγουν εμπορεύσιμα αγαθά (διασκέδαση, κατοικίες, ασφαλιστικός τομέας κ.λπ) οδηγούν σε μια εσωστρέφεια την οικονομία της χώρας με αποτέλεσμα να εξάγουμε λιγότερο από το 10% του ΑΕΠ, όταν άλλες οικονομίες του ίδιου μεγέθους εξάγουν τρεις και τέσσερις φορές περισσότερο

2.3 ΥΓΕΙΑ

Ως προς τις δαπάνες υγείας, εξέχουσα θέση κατέχουν εκείνες των προμηθειών υγείας. Το Υπουργείο Υγείας εκτιμά ότι μπορεί να εξοικονομήσει 700 εκατομμύρια ευρώ από τις προμήθειες της υγείας. Ο στόχος είναι εφικτός, αρκεί να αλλάξει το σύστημα προμηθειών. Το Υπουργείο πειραματίζεται εδώ και έξι χρόνια με νέα αποτυχημένα συστήματα προμηθειών, όταν έχει στα χέρια του ένα πετυχημένο και έτοιμο. Το τελευταίο δεν πρόφθασε να 'ανθίξει' λόγω της έλευσης της Ν.Δ., το 2004, που το κατήγγησε χωρίς να το πολυσκεφτεί.

Αναλυτικότερα, δίνεται η ακόλουθη συνοπτική πρόταση για ένα σύγχρονο τέτοιο σύστημα που ενεργοποιείται με **τέσσερις απλές κινήσεις**:

1- Να επανέλθει ο Νόμος του 2001 για τα Περιφερειακά Συστήματα Υγείας (ΠεΣΥ). Τα ΠεΣΥ (μετονομασθέντα μετά το 2004 σε ΔΥΠΕ) να **υλοποιούν** τους διαγωνισμούς προμηθειών υγείας, με τον τρόπο που προβλεπόταν. Αποτελούν ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ενός πετυχημένου συστήματος προμηθειών ανά γεωγραφική περιφέρεια.

2- Η Γενική Γραμματεία Εμπορίου (ΓΓΕ) ή υπό σύσταση Ανεξάρτητη Αρχή των Συμβάσεων του Δημοσίου, έως τις 31 Δεκεμβρίου του 2010 (!!!) να **συντάσσει τις προδιαγραφές των προς προμήθεια προϊόντων** μέσω της ηλεκτρονικής διαβούλευσης των προδιαγραφών, έτσι όπως αυτή είχε σχεδιαστεί το 2001, λύση που είναι αναρτημένη αλλά ανενεργή στην ιστοσελίδα της ΓΓΕ, (www.gge.gr).

3- Η ΓΓΕ σε συνεργασία με την υπό σύσταση Ανεξάρτητη Αρχή των Συμβάσεων του Δημοσίου να αναλάβει τη **διαρκή επιμόρφωση** όλων των αποσπασμένων υπαλλήλων στα ΠεΣΥ που θα εμπλακούν στις προμήθειες υγείας και τη διοίκηση του σε εξέλιξη ηλεκτρονικού συστήματος προμηθειών.

4- Θα προστεθεί στο σύστημα ένα **σύστημα ενστάσεων**, σύμφωνα με την υφιστάμενη δομή που ήδη λειτουργεί στη ΓΓΕ, που προτείνεται να επεκταθεί σε περισσότερες επιτροπές ενστάσεων για εξοικονόμηση χρόνου.

3. Ευαίσθητα σημεία

Η έκκληση που απευθύνει το μοντέρνο ελληνικό κράτος στους πολίτες του, για παροχή στις αρμόδιες υπηρεσίες πληροφοριών σχετικών με την φοροδιαφυγή του γείτονα ή του συγγενή ή του αντιπαθητικού φίλου της συζύγου, οδηγεί στο ακόλουθο σκεπτικό: Υποκαθιστά έντεχνα την ποιότητα των φοροεισπρακτικών μηχανισμών (έμψυχων και άψυχων) με την αποτελεσματικότητα της μεταξύ των πολιτών έριδας, μια νέα φοροεισπρακτική αντίληψη ή ένα νέο βάσανο για τους πολίτες.

Στη ίδια λογική κινείται και η πολυσυζητημένη διάταξη για την δημοσιοποίηση των φορολογικών στοιχείων μας, η οποία εγείρει ζήτημα ασφάλειας των φορολογούμενων πολιτών και των εξαρτημένων μελών των οικογενειών τους, ανεξάρτητα από το αν η διάταξη αυτή εφαρμόζεται ή όχι στην Νορβηγία ή οπουδήποτε αλλού.

Ας άρχιζε η εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου μόνο από τους βουλευτές, ή άλλους κυβερνητικούς αξιωματούχους και ας ολοκληρωνόταν με ένα ουσιαστικό

έλεγχου του πόθεν έσχες τους. Αρχίζουμε συνήθως από την κορυφή και όχι από την βάση.

Τέλος, κλείνοντας θα προστρέξουμε στο απώτερο παρελθόν, επιδιώκοντας να ερμηνεύσουμε τα βαθύτερα συμπεράσματα που προκύπτουν από σκληρές λύσεις που προτάθηκαν σε παρόμοιες, με τη σημερινή, περιόδους δυσπραγίας. Αναλυτικότερα, ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Καλιγούλας, επιδιώκοντας να βελτιώσει τα οικονομικά της αυτοκρατορίας επινόησε την ακόλουθη μέθοδο αύξησης των εσόδων. Εγκατάστησε μια τριήρη μόνιμα στον Τίβερη και εκεί εξέδιδε τις γυναίκες των συγκλητικών, συγκεντρώνοντας έτσι σημαντικά ποσά.

Δεν υπονοούμε βέβαια ότι κάτι ανάλογο θα πρέπει να γίνει και σήμερα, κάτω από τις τόσο δύσκολες στιγμές που περνά ο τόπος. Ο τόσο διεστραμμένος όμως Ρωμαίος αυτοκράτορας με την πράξη του αυτή έδειξε ότι δε θα έφερναν χρήματα στα ταμεία της αυτοκρατορίας οι γυναίκες των πληβείων (φτωχών) ή οι φτωχοί, αλλά οι κυρίες των συγκλητικών (πλουσίων) και μάλιστα αυτών δηλαδή των πλουσίων γραφειοκρατών –άχρηστων εν πολλοίς- που δεν αποτελούν μέρος της παραγωγικής μηχανής!. Είχε σαφή άποψη λοιπόν για την δίκαια κατανομή των οικονομικών βαρών.

Το δικό μας Υπουργείο Οικονομικών έχει αφήσει ανέγγιχτες πολλές κατηγορίες Ελλήνων ‘συγκλητικών’. Ενδεικτικά σημειώνεται η ακόλουθη μέθοδος αύξησης των εσόδων, που τους αγγίζει εν πολλοίς φυσικά: Ας επιβάλει η κυβέρνηση βαριά πρόστιμα στους ‘συγκλητικούς’ που έκτισαν βίλες και σπίτια σε **καμένες δασικές εκτάσεις** κατά παράβαση του συντάγματος της χώρας.

Ας επιβάλει επίσης βαριά πρόστιμα σε άλλους ‘συγκλητικούς’, που έχουν **φράξει τις ακτές** εμποδίζοντας την πρόσβαση στην θάλασσα των ‘πληβείων’.

Και ας βρει τέλος άλλα μέτρα σε βάρος παρομοίων ομάδων, τα οποία ικανοποιούν εκτός των άλλων και το περί δικαίου αίσθημα, γεμίζοντας τα ταμεία της χώρας με χρήματα παράνομων γραφειοκρατών και όχι των φτωχών άτυχων εν πολλοίς ‘πληβείων’ ή ατόμων που παράγουν και κάνουν τη ώρα πλουσιότερη.